

**Advies Wijziging Besluit gebruik
meststoffen ter implementatie van
maatregelen in het vijfde
actieprogramma Nitraatrichtlijn
TCB A097(2014)**

De TCB is een onafhankelijke adviescommissie die in 1987 bij wet is ingesteld. De TCB adviseert hoofdzakelijk de ministers van Infrastructuur en Milieu en Economische Zaken over technisch-wetenschappelijke aspecten van milieubeleid voor de bodem. Het gaat daarbij om het vertalen en toepasbaar maken van wetenschappelijke kennis voor het beleid.

De leden van de TCB zijn afkomstig uit disciplines zoals bodemkunde, chemie, geohydrologie, ecologie en toxicologie. Zij adviseren vanuit een brede oriëntatie.

De TCB adviseert onder meer over bodemnormstelling en risicobeoordeling van bodemverontreiniging, bodembeheer in de landbouw, beheer van het bodemwatersysteem inclusief grondwater, en ruimtelijke ordening in relatie tot bodemkwaliteit. De duurzaamheid van het bodemgebruik en het bodembeheer is daarbij het uitgangspunt.

Contactgegevens

Technische commissie bodem

Postbus 30947

2500 GX Den Haag

T 070 – 456 6596

E info@tcbodem.nl

W www.tcbodem.nl

Aan
De staatssecretaris van Economische Zaken
Mevrouw S.A.M. Dijksma
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

TCB A097(2014)

Den Haag, 29 juli 2014

Betreft: advies Wijziging Besluit gebruik meststoffen ter implementatie van maatregelen in het vijfde actieprogramma Nitraatrichtlijn

Mevrouw de Staatssecretaris,

Per brief van 2 juli 2014¹ vraagt u de Technische commissie bodem om advies over het voornemen om een aantal wijzigingen door te voeren in het Besluit gebruik meststoffen (Bgm). Het gaat om

- de toegestane hoeveelheid fosfaat op overige grond,
- vrijstelling voor vernietiging graszode in verband met infrastructurele werken,
- vrijstelling van een periode voor herstel bij beperkte schade aan grasland,
- aanwending van runderdrijfmest ter bestrijding van winderosie.

Bij uw adviesvraag is een ontwerp van de wijziging Bgm bijgesloten en een Nota van Toelichting².

Met de adviesaanvraag verzoekt u de TCB opmerkingen te plaatsen bij de voorgenomen wijzigingen. Daartoe begint dit advies met enkele algemene opmerkingen ten aanzien van het vijfde actieprogramma Nitraatrichtlijn, de Kaderrichtlijn Water en de interactie tussen grond- en oppervlaktewater. Daarna volgen opmerkingen per voorgestelde wijziging in het Bgm.

ALGEMEEN

Het Besluit gebruik meststoffen is gericht op het voorkómen en verminderen van emissies van nutriënten, zoals nitraat en fosfaat, naar het bodem- en watersysteem. Het Besluit reguleert daarmee een specifiek deel van de stikstof- en fosforloop in het milieu. Het Besluit zorgt ervoor dat het maatregelenpakket van het vijfde Nederlandse actieprogramma 2014 – 2017 wordt uitgevoerd. Dit actieprogramma dient om de doelen te realiseren van de Europese Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water (KRW). In deze richtlijnen is voor grondwater is een maximum van 50 mg nitraat per liter vastgelegd. Een van de doelen van de KRW is het tegengaan van eutrofiëring van

---

¹ Staatssecretaris EZ, Wijziging besluit gebruik meststoffen ter implementatie van maatregelen in het vijfde actieprogramma Nitraatrichtlijn, brief aan de voorzitter van de TCB, kenmerk DGA-PAV / 14108974, 2 juli 2014, bijlage 1.

² Zie bij adviesaanvraag, bijlage 1.

oppervlaktewater door nutriënten zoals nitraat en fosfaat. Binnen het kader van de Nitraatrichtlijn heeft de Europese Commissie Nederland derogatie verleend voor de periode 2014-2017.

De afgelopen twee decennia is een dalende trend waargenomen in nitraatgehalten in de bovenste lagen van het grondwater in landbouwgebieden³. Toch worden er in de zand- en lössregio's van Noord-Brabant, Achterhoek en Limburg nog regelmatig overschrijdingen van de norm gemeten. In 2010 zijn op veel bedrijven in de bovenste lagen van het grondwater gemiddelde concentraties gemeten tussen de 50 en 100 mg nitraat per liter en incidenteel zelfs hogere concentraties³.

Als hoge nitraatconcentraties in het grondwater zo wijdverbreid voorkomen dat er onvoldoende ruimtelijke verdunning optreedt, dan beïnvloedt dit mogelijk ook de kwaliteit van het oppervlaktewater. Nitraat kan via kwel vanuit het ondiepe grondwater en door afspoeling in het oppervlaktewater terechtkomen⁴. Hoewel de oppervlaktewaterkwaliteit in Nederland voor wat betreft stikstof en fosfor sinds het begin van de negentiger jaren van de vorige eeuw sterk is verbeterd, is recent waargenomen dat de nitraatnorm voor oppervlaktewater in meer dan een derde van de onderzochte monsters wordt overschreden⁵.

Het is onduidelijk wat de oorzaken zijn van de hoge nitraatwaarden in het grond-uitspoelings- en oppervlaktewater van sommige regio's. De grondsoort speelt hierbij zeker een rol. Mogelijk is er ook fraude bij de mestboekhouding gepleegd of illegaal mest gedumpt^{6,7}.

REACTIE OP VOORGESTELDE WIJZIGINGEN BGM

Hierna volgen opmerkingen bij de voorgenomen wijzigingen van 6 mei 2014 in het ontwerpbesluit gebruik meststoffen.

Toegestane hoeveelheid fosfaat op overige grond (artikel 2, vierde lid, deel b)

Voorgesteld wordt om generiek minder fosfaatbemesting met dierlijke mest of compost toe te staan op gras- of bouwland. Hiertoe wordt de jaarlijks maximaal toegestane bemesting voor deze gronden in het Bgm per 2015 teruggebracht van 85 kg fosfaat per ha naar 80 kg per ha.

De TCB kan instemmen met deze verlaging van de fosfaatgebruiksnorm voor gras- en bouwland, omdat deze naar verwachting bijdraagt aan geleidelijke verlaging van hoge fosfaattoestanden in de bodem, zonder dat dit nadelig effect heeft op gewasopbrengsten.

---

³ Meest recente onderzoek: RIVM, Waterkwaliteit op landbouwbedrijven – Evaluatie Meststoffenwet 2012: deelrapport ex post, figuur 2 op pagina 30, rapport 80123001/2012.

⁴ Klijne, A., Groenendijk, P., Griffioen *et al.* (2008). Toetsdiepte voor nitraat. Synthese onderzoek 2008. RIVM- Alterra-Deltares, rep.no. 680747001/2008.

⁵ Bolt F.J.E. van der en O.F. Schouwman (Eds), Wageningen UR, RIVM en Deltares, Ontwikkeling van de bodem- en waterkwaliteit, Evaluatie Meststoffenwet 2012: eindrapport ex-post, Alterra-rapport 2318, Wageningen 2012.

⁶ Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, Enkele miljoenen aan boetes opgelegd voor mestovertreedingen, 4 februari 2011.

⁷ Omroep Brabant, diverse berichten over fraude en illegaal dumpen van mest, 27 april 2012, 27 februari 2013, 14 maart 2013, 26 maart 2013 en 4 maart 2014.

Vrijstelling voor vernietiging graszode in verband met infrastructurele werken (art 4b, lid 8)

De TCB kan zich vinden in de voorgenomen wijziging dat graszoden van grasland wel vernietigd mogen worden voor een net als bedoeld in de Elektriciteitswet 1998, d.w.z. een gastransportnet, warmtenet, distributienet (drink)water of elektronisch communicatienet. De vernietiging is immers functioneel, relatief klein van schaal en eenmalig.

Vrijstelling van een periode voor herstel bij beperkte schade aan grasland (art 4, lid 4.1, art 4b, lid 9)

Met een extra bepaling in het Bgm wordt toegestaan dat graszoden vernietigd mogen worden om grasland te herstellen, in geval van schade door droogte of vraat. Daaraan is een aantal eisen verbonden. De TCB acht het noodzakelijk dat een (onafhankelijke en) deskundige taxateur bepaalt of de grasopbrengst zonder herinzaai naar verwachting 25% lager zal zijn dan in een jaar zonder vraat of droogte. Het gaat hier immers om een voorspelling. Een ogenschijnlijk verdorde graszode kan zich snel herstellen na een intensieve regenbui. Het gras kan dan de nutriënten weer opnemen die bij de afbraak van de zode zijn vrijgekomen⁸. De TCB benadrukt daarom nogmaals de noodzaak om concreet te omschrijven aan welke kwalificaties de deskundige taxateur moet voldoen⁹.

Aanwending van runderdrijfmest ter bestrijding van winderosie (artikel 5, tweede lid)

Met deze wijziging wordt permanent toegestaan om in de periode van 1 maart tot en met 1 mei op zandgrond in Veenkoloniaal gebied runderdrijfmest te gebruiken als methode van stuifbestrijding, indien op het perceel een gewas is ingezaaid, geplant of gepoot. Al een aantal jaren zijn hiervoor tijdelijke vrijstellingen verleend. Tot nog toe was alleen bouwland op Texel hiervoor permanent vrijgesteld.

Als argument voor de permanente vrijstelling in Veenkoloniaal gebied worden in de Nota van Toelichting financiële en praktische bezwaren genoemd die beschikbare alternatieven bleken te hebben bij regionale toepassing. Onderzoek heeft echter aangetoond dat bedoelde alternatieven wel effectief zijn om verstuiwing te beperken¹⁰. Het gaat om alternatieven zoals de TCB die aandroeg in een recent advies¹¹: kosteneffectief gebruik van materialen als cellulose en houtmulch, en het treffen van structurele maatregelen die percelen minder stuif- en windgevoelig maken zoals het verhogen van het gehalte aan bodemorganische-stof en het aanbrengen van voldoende bodembedekking, bijvoorbeeld door inzaai van zomergerst. Daarnaast kan met windsingels en andere landschappelijke inrichtingsmaatregelen ervoor worden gezorgd dat de wind minder vat krijgt op de bodem.

Mogelijke financiële en praktische bezwaren bij de toepassing van dergelijke emissiearme alternatieven voor stuifbestrijding in deze regio, wegen volgens de TCB niet op tegen het brede voordeel dat genoemde alternatieven leveren, gezien de Nederlandse opgave van het terugdringen van ammoniakemissies en het versterken van ecosysteemdiensten.

---

⁸ TCB S50(2006) Advies ontwerp vrijstellingsregeling BGM Extreme weersomstandigheden 2006.

⁹ TCB A061(2010) Advies Vrijstelling scheurverbod grasland, 20 augustus 2010.

¹⁰ Paauw, J. *et al*, 2012. Mogelijkheden voor beperking van stuifschade op zand- en dalgrond. Praktijkonderzoek Plant & Omgeving, Wageningen UR, PPO-nr. 519.

¹¹ TCB A093(2014) Advies Tijdelijke vrijstellingsregeling stuifbestrijding 2014.

Het eiland Texel verschilt substantieel van Veenkoloniaal gebied. Zoals aangegeven in bovengenoemd TCB-advies is zoet water, dat nodig is voor de stuifbestrijding met bijvoorbeeld papiercellulose, schaars op Texel. Ook zullen op een eiland hogere kosten moeten worden gemaakt voor de aanvoer van alternatieve materialen. Dit rechtvaardigt om voor Texel vrijstelling te verlenen van emissiearm aanwenden van meststoffen ten behoeve van stuifbestrijding .

De TCB adviseert om voor Veenkoloniaal gebied geen permanente vrijstelling van emissiearm aanwenden van dierlijke mest te verlenen. Eerder door de TCB genoemde argumenten voor dit standpunt gelden nog steeds¹².

TOT SLOT

Het blijft in de komende decennia noodzakelijk om meervoudige, gebiedsgerichte inspanningen te plegen, om te kunnen waarborgen dat ook in probleemregio's zoals de zuidelijke en oostelijke zand- en lössregio's van Nederland, de nitraatdoelstelling voor grondwater behaald wordt en eutrofiëring van oppervlaktewater door nitraat en fosfaat voorkomen wordt.

Met de meeste hoogachting,

Het origineel van dit advies is gestuurd aan de verantwoordelijke bewindspersoon/personen.

Ali Edelenbosch
Voorzitter van de Technische commissie bodem

Cc
De staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu
Mevrouw W.J. Mansveld
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

---

¹² TCB A085(2013) Advies Vrijstellingsregeling stuifbestrijding, 2013.

Bijlage 1. Adviesaanvraag

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Technische Commissie Bodem
Postbus 30947
2500 GX 's-GRAVENHAGE

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Behandeld door
drs. Ing. M. van Rietschoten

T 070 378 4072
m.vanrietschoten@minez.nl

Datum - **02 JULI 2014** -

Betreft Wijziging Besluit gebruik meststoffen ter implementatie van
maatregelen in het vijfde actieprogramma Nitraatrichtlijn

Ons kenmerk
DGA-PAV / 14108974

Uw kenmerk

Bijlage(n)
2

Geachte Voorzitter,

De maatregelen uit het vijfde actieprogramma Nitraatrichtlijn voor de periode 2014-2017 worden onder meer ten uitvoer gelegd in het Besluit gebruik meststoffen (Bgm). Onderhavige adviesaanvraag ziet op de voorgenomen wijziging van het Bgm ter implementatie van een aantal maatregelen uit het vijfde actieprogramma Nitraatrichtlijn en ter uitvoering van afspraken die met het landbouwbedrijfsleven zijn gemaakt in het kader van de Overeenkomst generieke maatregelen Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Dit betreft afspraken over het verder terugdringen van de emissie van ammoniak bij het aanwenden van dierlijke mest. Het betreft de volgende maatregelen:

- vrijstelling vernietiging graszode in verband met infrastructurele werken;
- vrijstelling herstel beperkte schade aan grasland;
- aanwending runderdrijfmest ter bestrijding van winderosie;
- toegestane hoeveelheid fosfaat op overige grond.

Het ontwerpbesluit houdende wijziging van het Besluit gebruik meststoffen is, conform de wettelijk voorgeschreven voorhangprocedure op grond van artikel 92 van de Wet Bodembescherming, voorgelegd aan de Tweede Kamer. Tevens is het ontwerpbesluit gepubliceerd in de Staatscourant om een ieder de gelegenheid te geven hierover opmerkingen te maken. Het ontwerpbesluit en bijbehorende nota van toelichting zijn als bijlage bij deze brief gevoegd.

Ter voldoening aan het bepaalde in artikel 2a, eerste lid, Wet Bodembescherming, ontvang ik graag op korte termijn uw opmerkingen bij Het ontwerpbesluit houdende wijziging van het Besluit gebruik meststoffen.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
voor deze,

ir. C. Lever MPA
Directeur Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Besluit van ..... tot wijziging van het Besluit gebruik meststoffen ter uitvoering van het vijfde actieprogramma Nitraatrichtlijn

Op de voordracht van de Staatssecretaris van Economische Zaken van , ,
gedaan mede namens de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu;
Gelet op de artikelen 6, 7, 10, 11 en 15 van Wet bodembescherming en de artikelen 6.6 en 6.7 van de Waterwet;
De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van, nr. W);
Gezien het nader rapport van de Staatssecretaris van Economische Zaken van, nr. WJZ / . ;
Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel I

Het Besluit gebruik meststoffen wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid, onderdeel f, onder 2°, wordt "de Kaderwet LNV-subsidies, of" vervangen door: de Kaderwet EZ-subsidies;.
2. Het eerste lid, onderdeel o, komt te luiden:
  - o. veenkoloniaal gebied: gronden in de provincie Drenthe, de provincie Groningen ten zuiden van het Eemskanaal, de provincie Overijssel ten noorden van de lijn Zwolle-Ommen-Nijverdal-Almelo-Albergen-Tubbergen en de provincie Friesland ten oosten van de lijn Elsloo-Oostwolde-Haulerwijk;.
3. In het derde lid wordt de zinsnede "grond die voor ten minste 50 procent uit gras bestaat" vervangen door: grond die voor tenminste 50 procent is beteeld met gras.

B

Artikel 1b, vijfde lid, vervalt.

C

In artikel 2, vierde lid, onderdeel b, wordt de zinsnede "85 kilogram fosfaat" vervangen door: 80 kilogram fosfaat.

D

Artikel 4, vierde lid, komt te luiden:

4. Het in het derde lid gestelde verbod is niet van toepassing op:
  - a. grasland, in de periode van 1 augustus tot en met 31 augustus;
  - b. bouwland, in de periode van 1 februari tot en met 15 februari;
  - c. bouwland, in de periode van 1 augustus tot en met 31 augustus, indien:
    - 1°. uiterlijk op 31 augustus op de desbetreffende grond een bij ministeriële regeling aangewezen gewas wordt ingezaaid of geplant dat niet eerder dan acht weken na de datum van inzaaien of planten wordt vernietigd, of
    - 2°. in de desbetreffende grond in het daarop aansluitende najaar bloembollen worden geplant.

E

In de artikelen 4, zesde lid, 7, eerste lid en 8, tweede lid, wordt de zinsnede "de Technische commissie bodembescherming" telkens vervangen door: de Technische commissie bodem.

F

In artikel 4b worden onder vernummering van het achtste lid tot het tiende lid twee leden ingevoegd, luidende:

8. Het in het eerste lid gestelde verbod is niet van toepassing op grasland indien de graszode wordt vernietigd ten behoeve van de aanleg en onderhoud van een net als bedoeld in artikel 20, tweede lid, van Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek.

9. Het in het eerste lid gestelde verbod is niet van toepassing op grasland op zandgrond indien de graszode wordt vernietigd om schade aan het grasland te herstellen en wordt voldaan aan de volgende eisen:

- a. de beschadiging van het grasland is veroorzaakt door droogte of door vraat van emelten of engerlingen;
- b. de verwachte grasopbrengst zonder herinzaai is naar verwachting tenminste 25% lager dan in een jaar zonder vraat of droogte;
- c. de totale oppervlakte beschadigd grasland bedraagt tenminste 5% van de oppervlakte grasland die bij het bedrijf in gebruik is;
- d. een onafhankelijk taxateur bevestigt in een op het bedrijf te bewaren rapport dat is voldaan aan de onder a tot en met c genoemde voorwaarden;
- e. het voornemen om de graszode te vernietigen wordt minimaal zeven werk dagen voorafgaand aan de daadwerkelijke vernietiging, maar na gereedkomen van het onder d bedoelde rapport, gemeld bij Onze Minister van Economische Zaken;
- f. op de betreffende percelen grasland vindt herinzaai van gras plaats binnen zeven werkdagen na de vernietiging.

G

Artikel 5, tweede lid, komt te luiden:

2. Het in het eerste lid gestelde verbod is in de periode van 1 maart tot en met 31 mei niet van toepassing op het gebruik van drijfmest afkomstig van runderen ter voorkoming van schade aan gewassen door winderosie op bouwland gelegen op zandgrond in veenkoloniaal gebied of op Texel en indien op het perceel een gewas is ingezaaid, geplant of gepoot.

H

Bijlage I bij het Besluit gebruik meststoffen wordt vervangen door de bij dit besluit behorende bijlage.

Artikel II

Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2015.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Staatssecretaris van Economische Zaken

Bijlage

Bijlage I, behorende bij het Besluit gebruik meststoffen

Beschrijving van emissiearm aanwenden als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel n, van het Besluit gebruik meststoffen

1. Algemeen

Van emissiearm aanwenden van dierlijke meststoffen of zuiveringsslib is uitsluitend sprake bij toepassing van de in de punten 2a tot en met 4 beschreven methoden.

2a. Emissiearm aanwenden van drijfmest of vloeibaar zuiveringsslib op grasland tot 1 januari 2017

Bij aanwenden van drijfmest of vloeibaar zuiveringsslib op grasland gelegen op zand- of lössgrond, wordt de mest of het slib onmiddellijk in de grond gebracht.

Bij aanwenden van drijfmest of vloeibaar zuiveringsslib op grasland, gelegen op klei- of veengrond wordt de mest of het slib onmiddellijk op of in de grond gebracht.

Bij aanwenden in de grond wordt gebruik gemaakt van apparatuur waarmee de mest of het slib uitsluitend in de grond wordt gebracht in sleufjes. De sleufjes zijn maximaal 5 centimeter breed.

Bij aanwenden op de grond wordt gebruik gemaakt van apparatuur waarmee de mest of het slib uitsluitend in strookjes tussen het gras wordt gebracht, waarbij het gras tevoren wordt opgelicht of zijdelings wordt weggedrukt. De strookjes zijn maximaal 5 centimeter breed en de afstand van het midden van een strookje tot het midden van het naastliggende strookje is minimaal 15 centimeter.

2b. Emissiearm aanwenden van drijfmest of vloeibaar zuiveringsslib op grasland vanaf 1 januari 2017

Bij aanwenden van drijfmest of vloeibaar zuiveringsslib op grasland gelegen op zand- of lössgrond, wordt de mest of het slib onmiddellijk in de grond gebracht.

Bij aanwenden van drijfmest of vloeibaar zuiveringsslib op grasland, gelegen op klei- of veengrond wordt de mest of het slib onmiddellijk op of in de grond gebracht.

Bij aanwenden in de grond wordt gebruik gemaakt van apparatuur waarmee de mest of het slib uitsluitend via een volledig tot de grond gesloten systeem uitsluitend in de grond wordt gebracht in sleufjes. De sleufjes zijn maximaal 5 centimeter breed.

Bij aanwenden op de grond wordt uitsluitend gebruik gemaakt van een slangenaanvoersysteem, waarbij de mest of het slib uitsluitend via een volledig tot de grond gesloten systeem in strookjes tussen het gras wordt gebracht, waarbij het gras tevoren wordt opgelicht of zijdelings wordt weggedrukt. De strookjes zijn maximaal 5 centimeter breed en de afstand van het midden van een strookje tot het midden van het naastliggende strookje is minimaal 15 centimeter.

Een slangenaanvoersysteem is een systeem waarbij verdunde mest vanaf een centraal punt via een slang verpompt wordt naar de bemester.

3. Emissiearm aanwenden van drijfmest of vloeibaar zuiveringsslib op bouwland

Op bouwland wordt drijfmest of vloeibaar zuiveringsslib met één machine, via een volledig tot op de grond gesloten systeem, in één werkgang op of in de grond gebracht.

Bij aanwenden in de grond

- a. wordt de mest of het slib uitsluitend in sleufjes in de grond gebracht, waarbij de sleufjes niet breder zijn dan 5 centimeter en op niet-beteeld bouwland minimaal 5 centimeter diep zijn, of
- b. wordt de mest of het slib na in de grond te zijn gebracht zodanig door de grond gemengd, dat de mest of het slib als zodanig niet meer zichtbaar is.

Bij aanwenden op de grond wordt de mest of het slib met één machine, in één werkgang op de grond gebracht en ondergewerkt, op zodanige wijze dat de mest of het slib direct na op de grond te zijn gebracht zodanig met grond wordt afgedekt of intensief door de grond wordt gemengd, dat de mest of het slib als zodanig niet meer zichtbaar is.

4. Emissiearm aanwenden van vaste mest of steekvast zuiveringslib op bouwland

Vaste mest of steekvast zuiveringslib wordt op bouwland in maximaal twee direct opeenvolgende werkgangen op de grond gebracht en ondergewerkt, op zodanige wijze dat de mest of het slib direct na op de grond te zijn gebracht zodanig met grond wordt afgedekt of intensief door de grond wordt vermengd, dat de mest of het slib als zodanig niet meer zichtbaar is

Besluit van .... tot wijziging van het Besluit gebruik meststoffen ter uitvoering van het vijfde actieprogramma Nitraatrichtlijn

NOTA VAN TOELICHTING

(6 mei 2014)

I. ALGEMEEN

1. Doel en aanleiding

In het Besluit gebruik meststoffen (verder Bgm) zijn voorschriften gegeven voor het gebruik van meststoffen, de zogenaamde gebruiksvoorschriften. Samen met het stelsel van gebruiksnormen (opgenomen in de Meststoffenwet en de daarop gebaseerde regelgeving) strekken de gebruiksvoorschriften tot implementatie van Richtlijn van de Raad van 12 december 1991 inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen (91/676/EEG; hierna "Nitratrichtlijn").

De Nitratrichtlijn heeft tot doel de waterverontreiniging die wordt veroorzaakt door nitraten uit agrarische bronnen te verminderen en verdere verontreiniging te voorkomen. De Nitratrichtlijn verplicht lidstaten codes voor goede landbouwpraktijken en vierjaarlijkse actieprogramma's vast te stellen, met het oog op de realisatie van de doelen van de Nitratrichtlijn.

Voor de periode van 1 januari 2014 tot en met 31 december 2017 is het vijfde actieprogramma opgesteld. De maatregelen die daarin zijn aangekondigd worden ten uitvoer worden gelegd in het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet, de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet, de Uitvoeringsregeling gebruik meststoffen en in het Bgm. Deze wijziging van het Bgm strekt tot de implementatie van de volgende maatregelen uit het vijfde actieprogramma Nitratrichtlijn:

- vrijstelling vernietiging graszode in verband met infrastructurele werken;
- vrijstelling herstel beperkte schade aan grasland;
- aanwending runderdrijfmest ter bestrijding van winderosie;
- toegestane hoeveelheid fosfaat op overige grond.

In de navolgende paragrafen worden deze maatregelen afzonderlijk toegelicht. Daarnaast worden wijzigingen aangebracht die verband houden met de invoering van de programmatische aanpak stikstof (PAS).

2.1 Vrijstelling vernietiging graszode in verband met infrastructurele werken

Om het mineralenverlies als gevolg van het vernietigen van de graszode tegen te gaan, zijn er in het Bgm voorwaarden en beperkingen verbonden aan het vernietigen van de graszode. Een van de beperkingen betreft de periode waarin het is toegestaan om de graszode te vernietigen; buiten die periode is dit verboden. Voor de planning en uitvoering van infrastructurele werken, zoals de aanleg van pijpleidingen, kan het verbod om de graszode te vernietigen buiten de daarvoor aangewezen periode, een aanzienlijk financieel nadeel hebben. Om aan dat bezwaar tegemoet te komen voorziet het vijfde actieprogramma Nitratrichtlijn voor de uitvoering van infrastructurele werken van groot openbaar belang in een vrijstelling van het verbod. Deze maatregel is in dit besluit uitgewerkt in de vorm van een vrijstelling voor infrastructurele werken die netten zijn. Netten kunnen zijn gelegen of worden aangelegd in landbouwgronden waarop gras wordt geteeld. Indien de beheerder van een net werkzaamheden wil verrichten aan het net, of een nieuw net aan wil leggen, is het nodig om in de landbouwgrond te graven en het gras derhalve te vernietigen. Andere infrastructurele werken als wegen worden niet op landbouwgronden aangelegd. Bovendien wordt bij de aanleg van een weg eventueel aanwezig gras definitief vernietigd. Het milieueffect van deze vrijstelling is beperkt, mede omdat de afgegraven graszode op een hoop bewaard wordt, waardoor de uitspoeling van nutriënten gering is.

2.2. Vrijstelling herstel beperkte schade aan gras

Bij de mineralisatie van de graszode komt veel stikstof vrij. Om te voorkomen dat die uitspoelt, zijn in het Bgm beperkingen gesteld voor de periode waarin de graszode mag worden vernietigd. Bezwaar van die regels is dat ze ondernemers de mogelijkheid ontnemen in een landbouwkundig

gunstige periode schade aan grasland te herstellen die is veroorzaakt door vraat van emelten en engerlingen, of door droogte. In menig jaar doet zich dat probleem plaatselijk voor, met name op gras geteeld op zandgrond. Op macroniveau is de veroorzaakte schade meestal niet groot, voor individuele ondernemers kan die echter aanzienlijk zijn. Om benadeelde ondernemers de mogelijkheid te bieden schade tijdig te herstellen, wordt voorzien in een vrijstelling. Aan de vrijstelling zijn zodanige voorwaarden verbonden dat alleen in geval van belangrijke schade van de regeling gebruik kan worden gemaakt.

Om controle mogelijk te maken dient is voorzien in een meldplicht bij Onze Minister van Economische Zaken. De melding kan feitelijk worden gedaan bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl).

Gebleken is dat zich in menig jaar één van genoemde calamiteiten voordoet. Met de thans getroffen vrijstelling is voorzien in een permanente oplossing.

Omdat de te vervangen graszode al voor een deel is vernietigd en zal mineraliseren, leidt het gebruik van de vrijstelling slechts tot extra uitspoeling voor zover niet afgestorven delen van een perceel worden vernietigd. Dit nadeel wordt deels gecompenseerd door de opname van mineralen uit de afgestorven graszode. De vrijstelling heeft daardoor en door het beperkte areaal dat voor vrijstelling in aanmerking komt, een beperkt milieukundig nadeel.

2.3. Aanwending runderdrijfmest ter bestrijding van winderosie

Dierlijke meststoffen moeten op grond van artikel 5, eerste lid, van het Bgm emissiearm worden aangewend. Tot 2010 gold een uitzondering voor het veenkoloniaal bouwplan en voor Texel, omdat de bodemgesteldheid in die gebieden landbouwpercelen bijzonder gevoelig maakt voor verstuiving van ingezaaide percelen en beschadiging van jonge planten. Het gevaar voor stuifschade doet zich met name voor in het vroege voorjaar bij droogte in combinatie met harde wind. Afdekken met een laagje runderdrijfmest is een effectieve maatregel om verstuiving te beperken.

Ter uitvoering van het vierde actieprogramma Nitraatrichtlijn is de vrijstelling per 1 januari 2010 voor het veenkoloniaal bouwplan beëindigd. In dat programma is voorts aangekondigd dat per 2014 ook de vrijstelling voor Texel wordt beëindigd. Dit besluit was genomen op grond van de overweging dat effectieve alternatieven beschikbaar zijn. Onderzoek dat afgelopen periode is uitgevoerd naar de werkzaamheid van beschikbare alternatieve antistuifmiddelen, heeft dat bevestigd. De feitelijke toepassing daarvan in het veenkoloniaal gebied bleek echter op financiële en praktische bezwaren te stuiten. Om die reden is in de periode tussen 2010 en 2014 enkele keren bij verwachte stuifgevoelige weersomstandigheden, alsnog vrijstelling verleend voor bovengrondse toepassing van runderdrijfmest. De huidige wijziging voorziet in een permanente vrijstelling.

Anders dan bij de regeling zoals die gold tot 2010 is de huidige vrijstelling buiten Texel niet gebonden aan het veenkoloniaal bouwplan. Zowel om redenen van handhaafbaarheid als om tegemoet te komen aan de wens ook andere gewassen tegen stuifschade te kunnen beschermen, is thans gekozen voor een geografische begrenzing van het veenkoloniaal gebied zonder dat beperkingen gelden voor het bouwplan. De voorziening is er op gericht ondernemers in staat te stellen gewassen tegen beschadiging te beschermen en erosie van landbouwgronden te beperken. Het gebruik er van is daarom beperkt tot landbouwpercelen die zijn ingezaaid of ingeplant. De voorziening is voorts beperkt tot de maanden waarin het gevaar van schade door winderosie het meest aanwezig is.

Met de voorziening zoals die thans wordt geboden, wordt voorbijgegaan aan de afwijzende reactie die de Technische commissie bodem (TCB) heeft gegeven op verleende tijdelijke vrijstellingen in voorgaande jaren en laatstelijk op de Tijdelijke vrijstellingsregeling stuifbestrijding 2014 (Stcrt. 2014, nr. 9685).

In het advies dat de TCB heeft gegeven naar aanleiding van de vrijstelling in 2014 (AO93 (2014)), wijst zij op het onverminderde belang van maatregelen die de emissie van ammoniak bij het aanwenden van dierlijke mest beperken en op het nadelige effect van ammoniak op natuur. De TCB acht de vrijstelling voorts strijdig met de Programmatische Aanpak Stikstof in welks kader onder meer is voorzien in aanscherping van de voorschriften voor aanwending van mest. De TCB wijst tot slot op de gebrekkige motivering van de vrijstelling, met name die voor het veenkoloniaal gebied, waarvoor de TCB bevredigende alternatieven beschikbaar acht.

2.4 Programmatische aanpak stikstof (PAS)

In het kader van richtlijn 2001/81/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2001 inzake nationale emissieplafonds voor bepaalde luchtverontreinigende stoffen (PbEG 2001, L 309) (verder: NEC-richtlijn) zijn afspraken gemaakt over de maximale uitstoot van ammoniak in de onderscheiden lidstaten. Om te voorkomen dat streefwaarden worden overschreden en de ontwikkelingsruimte van bedrijven daardoor dient te worden beperkt, zijn in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) tussen overheid en bedrijfsleven afspraken gemaakt over emissiebeperkende maatregelen. Tot die maatregelen behoort het verder terugdringen van de emissie van ammoniak bij aanwenden van dierlijke mest. De wijziging van de bijlage is daarop gericht.

In het rapport Verkenning van aanvullende maatregelen in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (2010) noemt het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) emissiearmer aanwenden van mest een van de meest kosteneffectieve maatregelen om de ammoniakemissie verder terug te brengen. PBL wijst hierbij onder meer op mogelijkheden tot verbetering bij de aanwending op bouwland. Tot nu toe was aanwending van drijfmest of vloeibaar zuiveringsslib op bouwland toegestaan met een methode waarbij de mest breedwerpig op de bodem wordt verspreid en in dezelfde werkgang wordt ondergewerkt. Omdat die methode tot onnodige vervluchtiging van ammoniak leidt zal die niet langer worden toegestaan. Dit betekent dat drijfmest op bouwland voortaan in alle gevallen met één machine, via een volledig tot op de grond gesloten systeem, in één werkgang op of in de grond moet worden gebracht.

Voor de aanwending van drijfmest en vloeibaar zuiveringsslib op grasland zijn twee wijzigingen voorzien vanaf 1 januari 2017.

Vanaf die datum zal het voor de aanwending op grasland gelegen op klei- en veengrond in beginsel niet langer zijn toegestaan drijfmest of vloeibaar zuiveringsslib op de bodem te brengen; voor de toepassing op zand- en lössgrond is dat reeds vanaf 2010 verboden. Deze aanscherping strekt mede ter uitvoering van de brief van de Staatssecretaris van Economische Zaken van 11 oktober 2012 over het mestbeleid aan de Tweede Kamer (Kamerstukken II 2012/13, 33037, nr. 32). Om tegemoet te komen aan de zorg van ondernemers dat insnijding van de graszode op klei en veen tot schade aan de grasmat kan leiden, is reeds in genoemde brief toegezegd dat aanwending op de bodem nog wel zal zijn toegestaan met de slangenaanvoermethode: een methode waarbij de mest vanuit een centraal depot met een gesleepte slang wordt verpompt naar een sleepvoetbemester. De verdunning van de mest die daarbij nodig is resulteert eveneens in een aanvaardbare reductie van de ammoniakemissie.

In het kader van de Overeenkomst generieke maatregelen in verband met het programma aanpak stikstof van 18 maart 2014, hebben LTO Nederland, Cumela Nederland en de NMV toegezegd te zullen bevorderen dat alternatieve technieken voor de sleepvoetmethode worden ontwikkeld die eenzelfde of een hogere emissiereductie geven als het injecteren van mest in de bodem. Van de regeringszijde is toegezegd die maatregelen te zullen toestaan mocht die ontwikkeling succesvol zijn en ontwikkelde alternatieven geen andere milieunadelen geven en handhaafbaar zijn.

Een tweede wijziging is dat vanaf 1 januari 2017 ook voor de aanwending op grasland geldt dat drijfmest en vloeibaar zuiveringsslib nog uitsluitend mogen worden aangewend via een volledig tot de grond gesloten systeem. Dat betekent dat niet langer methoden zullen zijn toegestaan waarbij de mest via een open ribbel- of golfplaatsysteem op de bodem wordt aangewend.

De overige wijzigingen in de bijlage zijn van tekstuele aard.

2.5 Toegestane hoeveelheid fosfaat op overige grond

In artikel 2 van het Bgm is bepaald met hoeveel fosfaat uit dierlijke mest of compost natuurterrein en overige grond mag worden bemest. Thans is die hoeveelheid voor overige grond 85 kg per ha per jaar. Deze hoeveelheid sluit aan bij de norm die op grond van de Meststoffenwet is vastgelegd voor grasland met hoge fosfaattoestand. In het kader van het vijfde actieprogramma is bepaald dat die norm voor per 2015 wordt verlaagd naar 80 kg. De voorgestelde wijziging voor overige grond

sluit hierbij aan.

2.6 Overig wijzigingen

In aanvulling op de hierboven genoemde wijzigingen voorziet dit besluit in de actualisering van enkele verouderde elementen uit het Bgm en in een permanente inrichting van enkele bepalingen die voorheen naar jaartal gedifferentieerd waren.

3. Effecten bedrijfsleven en overheid

3.1 Regeldruk

In deze paragraaf wordt een inschatting gemaakt van de toekomstige regeldruk voortvloeiend uit deze wijziging van het Bgm. De regeldruk bestaat uit administratieve lasten¹ en inhoudelijke nalevingslasten². Als gevolg van dit besluit nemen de administratieve lasten structureel toe met € 60.000,-. Voorts worden enkele overige bedrijfseffecten op hoofdlijnen geschetst.

Vrijstelling vernietiging graszode in verband met infrastructurele werken

Deze vrijstelling geeft de betreffende bedrijven meer vrijheid in de planning en uitvoering van de werken. Aan deze vrijstelling is geen meldplicht verbonden en dus is er gekozen voor een variant zonder regeldruk. De vrijstelling leidt voor de specifieke projecten tot aanzienlijke positieve bedrijfseffecten. De werken kunnen immers niet alleen worden uitgevoerd op een moment dat dit bedrijfseconomisch wenselijk is, maar het betekent ook dat de initiatiefnemer niet is genoodzaakt de gebruiker van het grasland gelegen in het leidingentracé, te compenseren voor het voortijdig vernietigen van percelen in het tracé.

Vrijstelling herstel beperkte schade

De ondernemer die gebruik wil maken van de vrijstelling voor herstel van schade aan de graszode door emelten, engerlingen of droogte, moet hiervan melding doen aan RVO.nl. Daarnaast moet door een onafhankelijk deskundige een rapport worden opgemaakt als bewijs dat aan de gestelde voorwaarden is voldaan. Deze beide vereisten leiden tot een administratieve last van naar schatting € 200 euro per vrijstelling (€ 20 voor het doen van de melding, € 180 voor het rapport). Op voorhand is niet in te schatten om hoeveel vrijstellingen het gaat. Bij een hypothetisch aantal van jaarlijks gemiddeld 300 ontheffingen bedragen de structurele administratieve lasten € 60.000. Tegenover deze administratieve last staat het herstellen of vergroten van de opbrengst van de grond. De ondernemer zal zelf de afweging maken of de verhoging van de opbrengst opweegt tegen de regeldruk. Een minder belastende variant is met het oog op de handhaafbaarheid niet mogelijk.

Aanwending runderdrijfmest ter bestrijding van winderosie

Voor het bestrijden van schade door winderosie zijn verschillende methoden beschikbaar, met onderscheiden kosten. Met de hierbij gegeven vrijstelling kunnen ondernemers gebruik maken van runderdrijfmest, wat goedkoper is dan andere middelen. Ten opzichte van bijv. papiercellulose, dat een nagenoeg equivalente werking heeft, bedraagt het kostenvoordeel ca 50 euro per hectare (Mogelijkheden beperking van stuifschade, (2012, PPO, nr. 519)). Aan deze vrijstelling zijn geen administratieve lasten of inhoudelijke nalevingslasten verbonden.

Programmatische aanpak Stikstof

Het verbod om per 2015 apparatuur te gebruiken waarmee drijfmest en vloeibaar zuiverings-slib op bouwland breedwerpig kan worden aangewend betekent dat ondernemers die nog gebruik maken van deze methode, andere apparatuur zullen moeten inzetten. Volgens de strikte definitie van regeldruk zijn aan dit verbod geen administratieve lasten of inhoudelijke nalevingslasten

---

¹ Administratieve lasten zijn de kosten die bedrijven moeten maken om te kunnen voldoen aan informatieverplichtingen die voortvloeien uit wet- en regelgeving van de overheid.

² Inhoudelijke nalevingslasten zijn de kosten die bedrijven moeten maken om te voldoen aan inhoudelijke eisen uit wet- en regelgeving.

verbonden. Wel is sprake van een zogenaamd 'overig bedrijfseffect'. Dit effect is echter gering omdat de apparatuur die gebruikt wordt voor breedwerpige aanwending meestal reeds is afgeschreven en de toepassing beperkt is.

De aanscherping die is voorzien voor de aanwending van drijfmest en vloeibaar zuiveringsslib op grasland op klei en veen vanaf 2017, leidt eveneens tot een 'overig bedrijfseffect'. De wijziging heeft tot gevolg dat sleepvoetbemesters, anders dan als onderdeel van een slangenaanvoersysteem, niet langer gebruikt mogen worden, evenmin als apparatuur waarmee de mest niet via een volledig tot de grond gesloten systeem op of in de bodem wordt gebracht. Te verwachten is dat veel ondernemers vanaf 2017 zullen kiezen voor bemesting met de slangenaanvoermethode en daarvoor een beroep doen op een loonwerker. Het netto financiële nadeel daarvan zal bij voldoende schaalgrootte beperkt zijn.

Er zullen ook ondernemers zijn die kiezen voor aanpassing van hun sleepvoetbemesters. Rekening houdend met het normale afschrijvingsritme en de gegeven overgangstermijn, zal ook die keuze niet tot bovenmatige extra bedrijfslasten leiden.

De overige wijzigingen hebben geen regeldrukeffect.

Zoals in de eerste paragraaf van deze toelichting is aangegeven ligt de Nitraatrichtlijn aan de basis van dit besluit. Binnen de specifieke Nederlandse context wordt gestreefd zo lastenarm als mogelijk te voldoen aan de doelstellingen van deze richtlijn.

3.2. Uitvoering en handhaving

In deze paragraaf wordt een inschatting gemaakt van de inspanningen die de overheid moet leveren ten behoeve van de uitvoering van de wijzigingen en het toezicht op de naleving daarvan. De uitvoerende instantie is voor de onderhavige regels de Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO.nl). Op de naleving wordt toegezien door de Nederlandse voedsel- en warenautoriteit (NVWA) en door de politie.

Uitvoeringslasten

De vrijstelling ten behoeve van herstel van beschadigd grasland voorziet in een meldplicht. De inrichtings- en onderhoudskosten bedragen minder dan 2000 euro per jaar.

De overige wijzigingen leiden voor de overheid niet tot extra uitvoeringslasten.

Handhavingslasten

Vrijstelling bepalingen inzake vernietigen van grasland

De aanleg van infrastructurele werken zoals in deze wijziging bedoeld, betreffen steeds activiteiten die gedurende een langere periode op een bepaalde locatie spelen. Of in onderhavig geval rechtmatig gebruik wordt gemaakt van de vrijstelling kan in het kader van reguliere controle-activiteiten worden vastgesteld en vraagt daarom geen betekenende extra inzet van handhavende diensten.

Voor de vrijstelling bij schade aan graslandpercelen gelden voorwaarden waarvan alleen op locatie kan worden vastgesteld of daaraan wordt voldaan. Niet elk jaar zullen omstandigheden aanwezig zijn die aanleiding geven van de vrijstelling gebruik te maken. In jaren dat dat wel het geval is kan steekproefsgewijs worden gecontroleerd. Met een beperkte en tijdelijke inzet zal kunnen worden volstaan.

Aanwending runderdrijfmest ter bestrijding winderosie

Het beperkte draagvlak in het veenkoloniaal gebied voor het verbod op het gebruik van runderdrijfmest bij de bestrijding van winderosie, vroeg in de periode 2010-2014 extra aandacht van de NVWA en politie. De vrijstelling die nu is gegeven zal tot een betere naleving leiden en daarom minder inzet vragen.

Programmatistische aanpak stikstof

Voor de periode tot 1 januari 2017 geldt slechts een beperkte aanscherping voor de aanwending van drijfmest op bouwland. Het toezicht op de naleving van deze bepaling kan plaatsvinden in het kader van reguliere controles en vraagt daarom geen extra inzet.

De aanscherping die is voorzien voor de aanwending van drijfmest en vloeibaar zuiveringsslib op grasland vanaf 2017, mag niet rekenen op een algemeen draagvlak bij ondernemers gezien het mogelijke schade-effect. Gebruik van de slangenaanvoermethode kan in veel gevallen als een geaccepteerd alternatief dienen. Voor percelen en situaties waarin die methode minder goed kan worden toegepast, zal de mate van naleving mede worden bepaald door de beschikbaarheid van andere alternatieven waarnaar thans nog onderzoek wordt gedaan. Het is daarom nu niet goed aan te geven in hoeverre de maatregelen om extra inzet vragen van NVWA en politie.

Overige wijzigingen vragen geen extra inzet.

4. Milieueffecten

Voor een beschrijving van de milieueffecten van de voorgenomen wijzigingen wordt verwezen naar paragraaf 2 tot en met 7 hierboven. Daar waar niets vermeld is over milieueffecten, zijn de effecten naar verwachting neutraal.

5. Voorhang en nahang

Het ontwerp van een wijziging van het Bgm moet op grond van artikel 92, eerste lid, van de Wet bodembescherming worden overgelegd aan beide kamers der Staten-Generaal. Het ontwerp van onderhavige wijziging is op [PM] aan de Eerste en Tweede Kamer gestuurd. Tevens dient de onderhavige wijziging van het Bgm, nadat hij is vastgesteld, te worden toegezonden aan de Eerste en Tweede Kamer.

6. Consultatie

Het ontwerpbesluit is overeenkomstig artikel 92, eerste lid, van de Wet bodembescherming, bekend gemaakt in de Staatcourant.

Ontvangen adviezen [PM]

7. Notificatie

In bijlage I behorende bij het Bgm worden eisen gesteld aan de apparatuur om meststoffen emissiearm aan te wenden. Deze eisen zijn aan te merken als technische eisen en om die reden is het Besluit van 9 november 2009, houdende wijziging van het Besluit gebruik meststoffen en het Besluit glastuinbouw (vierde actieprogramma Nitraatrichtlijn) genotificeerd.

Het ontwerpbesluit stelt nieuwe eisen aan de apparatuur en om deze reden dient het ontwerpbesluit opnieuw te worden genotificeerd ter voldoening aan artikel 8, eerste lid, van richtlijn nr. 98/34/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 22 juni 1998 betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften en regels betreffende de diensten van de informatiemaatschappij (PbEG L 204), zoals gewijzigd bij richtlijn nr. 98/48/EG van 20 juli 1998 (PbEG L 217).

Het ontwerpbesluit is op [Pm] gemeld aan de Commissie van de Europese Unie (notificatienummer 2014/PM/NL)

Reactie op notificatie PM.

8. Inwerkingtreding en vaste verandermomenten

Het besluit treedt op 1 januari 2015 in werking.

II. ARTIKELN

Artikel I

Onderdeel A

In artikel 1, eerste lid, onderdeel f, van het Bgm wordt verwezen naar de Kaderwet LNV-subsidies. Deze wet is op 1 januari 2014 ingetrokken en geïncorporeerd in de Kaderwet EZ-subsidies. De verwijzing wordt hier op aangepast. In artikel 1 wordt de definitie van veenkoloniaal bouwplan vervangen door een definitie van het veenkoloniaal gebied. Tot slot wordt de het derde lid, waarin voor de toepassing van artikel 4b van het Bgm een afwijkende definitie van grasland wordt gebruikt redactioneel meer in lijn gebracht met de definitie van grasland zoals opgenomen in het eerste lid, onderdeel c. Het wezenlijke onderscheid tussen de definities blijft in stand. Voor de toepassing van artikel 4b is alleen het huidige gebruik als grasland van belang; de definitie in artikel 1, eerste lid, onderdeel c richt zich ook op toekomstig gebruik.

Onderdeel B

In artikel 1b, vijfde lid, van het Bgm wordt verwezen naar het Besluit kwaliteit en gebruik overige organische meststoffen. Omdat dit besluit inmiddels is ingetrokken, vervalt dit lid.

Onderdeel D

Het huidige artikel 4, vierde lid, kent gedifferentieerde uitrijdperioden voor drijfmest en vloeibaar zuiveringsslib voor de jaren 2010 tot 2012. Deze jaren zijn inmiddels voorbij en deze bepalingen kunnen vervallen. In het nieuwe vierde lid handhaaft het onderscheid in uitrijdperioden tussen gras- en bouwland. Tevens blijft de voorwaarde gelden dat op de desbetreffende grond een gewas moet worden ingezaaid of geplant.

Onderdeel E

In de artikelen 4, zesde lid, 7, eerste lid en 8, tweede lid, wordt nog gebruik gemaakt van de oude naam van de Technische commissie bodem, namelijk de Technische commissie bodembescherming. Onderdeel E strekt tot verbetering van genoemde artikelen.

Onderdeel F

Aan artikel 4b van het Bgm worden twee vrijstellingen toegevoegd op het verbod om de graszode te vernietigen. Het nieuwe achtste lid voorziet in een vrijstelling van het verbod op vernietiging van de graszode voor netten. In deze bepaling wordt verwezen naar artikel 20, tweede lid, van Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek. In dat artikel wordt de verticale natrekking voor netten doorbroken. Onder netten wordt in dat artikel verstaan een of meer kabels of leidingen, bestemd voor transport van vaste, vloeibare of gasvormige stoffen, van energie of van informatie. Het gaat hierbij met name om elektriciteitsnetten, gasnetten, riolering, waterleidingnetten en elektronische communicatienetten. Door het verbreken van de verticale natrekking blijft de aanlegger van het net de eigenaar van dat net. Het vernietigen van de graszode gebeurt niet omdat de landbouwer daar een landbouwkundig voordeel bij zou kunnen hebben, maar omdat de aanlegger vanuit zijn verantwoordelijkheid als beheerder van dat net een belang heeft. De aanlegger van het net kan zijn verplichtingen ten aanzien van aanleg en onderhoud niet effectief nakomen indien de graszode slechts in tijdens een beperkte periode per jaar vernietigd mag worden.

Tot slot voorziet het nieuwe negende lid in een vrijstelling van het verbod op vernietiging van de graszode bij schade door droogte of door vraat van emelten of engerlingen. Aan deze vrijstelling wordt een aantal voorwaarden verbonden. Allereerst moet de verwachte schade aanzienlijk zijn. In vergelijking met een jaar zonder droogte of vraat, moet er sprake zijn van een vermindering van de grasopbrengst zonder herinzaai van tenminste 25%. Tevens moet de totale oppervlakte beschadigd grasland tenminste 5% bedragen van de oppervlakte grasland die bij het betreffende bedrijf in gebruik is. De agrarische ondernemer moet zelf aantonen dat aan deze voorwaarden is voldaan. Hiertoe moet hij een onafhankelijk taxateur een rapport laten opmaken waarin deze taxateur bevestigt dat aan de genoemde voorwaarden is voldaan. De agrarisch ondernemer is verplicht dit rapport op zijn bedrijf te bewaren. Tevens is een meldplicht van toepassing: de ondernemer moet het voornemen om de graszode vernietigen melden bij RVO.nl. Als de graszode is vernietigd, moet binnen zeven werkdagen op de betreffende percelen gras worden heringezaaid.

Onderdeel G

Artikel 5, tweede lid, voorziet in een permanente vrijstelling van het verbod op bovengrondse aanwending van runderdrijfmest ter voorkoming van gewasschade door winderosie ("stuifbestrijding") op bouwland in het veenkoloniaal gebied of op Texel. Van deze vrijstelling mag alleen gebruik worden gemaakt in de periode van 1 maart tot en met 31 mei. Tevens wordt aan de

vrijstelling de voorwaarde verbonden dat op het betreffende perceel al wel een gewas is ingezaaid, geplant of gepoot. Indien een perceel nog braak is, kan er immers geen sprake zijn van het beschermen van een gewas.

Onderdeel H

Onderdeel H strekt tot vervanging van de bijlage I bij het Bgm. Deze bijlage geeft de beschrijving van het emissiearm aanwenden van dierlijke meststoffen en zuiveringslib. Alleen als de methoden worden toegepast die in de bijlage zijn opgenomen, wordt de mest emissiearm aangewend. De verplichting om mest emissiearm aan te wenden is een nationale uitwerking van de NEC-richtlijn en heeft tot doel de belasting van het milieu met ammoniak tegen te gaan, zodat het ammoniakplafond in het kader van de NEC-richtlijn niet wordt overschreden.

De wijziging betreft de verplichting drijfmest en vloeibaar zuiveringslib in alle gevallen met één machine, via een volledig tot op de grond gesloten systeem, in één werkgang op of in de grond te brengen. Voor de toepassing op grasland geldt deze verplichting vanaf 1 januari 2017.

Voorts is vanaf 1 januari 2017 aanwending van drijfmest en vloeibaar zuiveringslib op grasland gelegen op klei- en veengrond niet langer toegestaan op de bodem, behalve indien gebruik wordt gemaakt van het zogenaamde slangenaanvoersysteem.

In verband met deze aanpassingen en de leesbaarheid is de bijlage in zijn geheel herschreven.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,

TCB publicaties gerelateerd aan dit advies:
Zie voetnoten 8, 9, 11 en 12 in het advies.

De commissieleden van de TCB zijn:

Mevr. A. Edelenbosch, voorzitter TCB, openbaar bestuur

Prof.dr. A.P. van Wezel, vicevoorzitter TCB, hoogleraar *Water Quality and Human Health* in de faculteit Geowetenschappen aan de Universiteit Utrecht en *principle scientist* bij KWR *Watercycle Research Institute*, Nieuwegein

Prof.dr. M.A.P.A. Aerts, hoogleraar systeemecologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam en directeur van de afdeling Ecologische Wetenschappen van de VU

Prof.dr. J. Griffioen, hoogleraar waterkwaliteitsbeheer in de faculteit Geowetenschappen aan de Universiteit Utrecht en onderzoeker milieugeochemie, Deltares, Utrecht

Prof.dr.ir. T. J. Heimovaara, hoogleraar *geo-environmental engineering*, aan de Technische Universiteit Delft

Prof. dr. K. Kalbitz, hoogleraar *Earth Surface Science* in het *Institute for Biodiversity and Ecosystem Dynamics* (IBED) aan de Universiteit van Amsterdam

Dr.ir. J.J. Neeteson, manager business unit Agrosysteemkunde van Plant Research International, Wageningen UR

Prof.dr. A.M. de Roda Husman, hoogleraar *global changes* en milieuoverdraagbare infectieziekten in het *Institute of Risk Assessment Sciences* (IRAS) aan de Universiteit Utrecht en afdelingshoofd Milieu bij het RIVM, Bilthoven

Prof.dr. J.C.H.M. Vangronsveld, hoogleraar biologie en milieukunde aan de universiteit van Hasselt en directeur van het Centrum voor Milieukunde van de Universiteit Hasselt, België

Prof.dr. J.A. van Veen, gasthoogleraar microbiële ecologie aan de Universiteit Leiden en onderzoeker bij het KNAW-Nederlands Instituut voor Ecologie, Wageningen

Drs. K. de Snoo, ministerieel vertegenwoordiger, directeur Duurzaamheid, Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Het secretariaat van de TCB:

Dr. J. van Wensem, algemeen secretaris/ directeur

Dr.ir. A.E. Boekhold, adviseur, tevens plaatsvervangend algemeen secretaris

Drs. J. Tuinstra, adviseur

Drs. M. ten Hove, adviseur

Drs. C.C.M. Gribling, adviseur

J.A. Oudshoorn, ondersteuner

Dit advies is opgesteld door Ceciel Gribling en Joke van Wensem

